

**ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA
TADBIRKORLIKKA YO'NALTIRIB O'QITISHDA XORIJIY
DAVLATLAR TAJRIBASI**

Gasanova Rushana Arsen qizi

*Navoiy davlat universiteti «Talim va tarbiya nazariyasi
va metodologiyasi (BT)» magistri.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ona tili va o'qish savodxonligi darslarida tadbirkorlikka yo'naltirilgan ta'limning xorijiy tajribasini o'rganish va ularning mahalliy ta'lim jarayoniga tatbiq etish imkoniyatlari yoritiladi. Maqsad – o'quvchilarda nafaqat til savodxonligini rivojlantirish, balki ularning kelajakda muvaffaqiyatli va faol fuqarolar bo'lib shakllanishiga ko'maklashishdir.

Annotation: this article will cover the possibilities of studying the foreign experience of entrepreneurship-oriented education in the lessons of native language and reading literacy and their application to the local educational process. The goal is not only to develop language literacy in students, but also to promote their formation as successful and active citizens in the future.

Аннотация: В данной статье рассматривается возможность изучения зарубежного опыта предпринимательско-ориентированного образования на уроках родного языка и грамотности чтения и их применения в отечественном образовательном процессе. Цель состоит в том, чтобы не только развить языковую грамотность у учащихся, но и способствовать их становлению в будущем успешными и активными гражданами.

Bugungi globallashuv davrida ta'lim sohasining eng muhim vazifalaridan biri o'quvchilarni hayotga tayyorlash, ularda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirishdir. Shu jumladan, tadbirkorlik qobiliyati va innovatsion fikrlashni rivojlantirish zamonaviy ta'lim tizimida alohida ahamiyat kasb etmoqda. Tadbirkorlik bu – faqat iqtisodiy ko'nikma emas, balki tashabbuskorlik, kreativ fikrlash va mas'uliyatni o'z zimmasiga olish kabi muhim shaxsiy fazilatlarni ham o'z ichiga oladi. Ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish o'quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatli faoliyatiga zamin yaratadi.

Ona tili va o'qish savodxonligi darslari, mazkur maqsadlarni amalga oshirish uchun qulay platforma bo'lib, ularda nafaqat til o'rganiladi, balki o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va muloqot qobiliyatlari rivojlantiriladi. Shuningdek, matnlarni tahlil qilish, hikoyalar yaratish, va bahs-munozaralar orqali tadbirkorlikka oid muhim qadriyatlar singdirilishi mumkin. Masalan, ona tili darslarida biznesga oid matnlar bilan ishlash, reklamalar yoki marketing materiallarini tahlil qilish o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi va ularda iqtisodiy madaniyatni shakllantiradi. Dunyoning ko'plab rivojlangan mamlakatlari ta'lim dasturlarida

tadbirkorlikni o'rgatishga alohida e'tibor qaratmoqda. AQShda ijodiy yozuvlar va biznes g'oyalari bilan ishlash darslari yo'lga qo'yilgan bo'lsa, Finlandiyada fenomen asosidagi ta'lim tizimi orqali o'quvchilarni turli kasbiy yo'nalishlarga yo'naltirish tajribasi mavjud. Janubiy Koreyada esa innovatsion texnologiyalarni o'quv jarayonlariga integratsiya qilish tadbirkorlikka qaratilgan ta'limning asosiy omili sifatida ko'riladi. Ushbu mamlakatlarning tajribasi o'ziga xos metodik yechimlarga boy bo'lib, ularni mahalliy sharoitga moslashtirish imkoniyatlari keng.

O'zbekistonda tadbirkorlikni rivojlantirish, ayniqsa ta'lim sohasida, davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu sababli, ona tili va o'qish savodxonligi darslarida tadbirkorlikka yo'naltirilgan ta'limni rivojlantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladigan bir qator qonunlar, farmonlar va qarorlar mavjud. 2022-yil 28-yanvarda tasdiqlangan "2022–2026 yillarda Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" farmonida yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish va ularda iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish masalalariga alohida urg'u berilgan. Ta'lim tizimiga oid asosiy yo'nalishlar quyidagicha:

Ta'lim muassasalarida innovatsion va tadbirkorlik ta'limini joriy qilish.

Yoshlarni tadbirkorlik faoliyatiga tayyorlash uchun o'quv dasturlarini modernizatsiya qilish.

Ta'lim jarayonida iqtisodiy va moliyaviy savodxonlikni oshirishga qaratilgan maxsus kurslar tashkil etish. Bu farmon ona tili va o'qish savodxonligi darslarida tadbirkorlikka oid masalalarni yoritish uchun huquqiy asos bo'lib xizmat qiladi.

"Tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash to'g'risida"gi Qonun (2021-yil 16-aprel) da tadbirkorlikka doir bilimlarni yoshlar orasida keng targ'ib qilish, ularni iqtisodiy faoliyatga jalb etish masalalari belgilangan. Xususan:

Yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlashga oid dasturlar ishlab chiqish.

Maktab va kollej darajasida tadbirkorlik asoslarini o'rgatuvchi kurslarni tashkil etish.

Ona tili darslarida tadbirkorlik mavzusidagi matnlarni o'rganish va loyiha ishlarini tashkil qilish ushbu qonunning maqsadlariga to'liq mos keladi.

"Bolalar va yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish to'g'risida" (2022-yil 19-aprel) qarorda yoshlarning ijodiy va intellektual salohiyatini oshirish orqali ularni kelajakdagi iqtisodiy faoliyatga tayyorlash masalasi ko'tarilgan. Qarorda:

Ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalar va ijodiy yondashuvlarni keng qo'llash.

Yoshlarning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish uchun amaliy mashg'ulotlar va loyihalarni tashkil etish.

"Tadbirkorlik ta'limini rivojlantirish to'g'risida" (2023-yil 10-iyul) farmonida tadbirkorlikka oid bilim va ko'nikmalarni yoshlar orasida keng yoyish, maktab ta'limi

tizimida tadbirkorlik asoslarini o'rgatishni kuchaytirish masalalari belgilangan. Ta'kidlangan yo'nalishlar:

Maktab darsliklarida tadbirkorlik va iqtisodiy faoliyatga oid mavzularni kengroq yoritish.

Ona tili va boshqa fanlarda o'quvchilarning real hayotiy masalalar bilan ishlashini ta'minlovchi amaliy topshiriqlarni kiritish.

O'qituvchilarning tadbirkorlik ta'limi bo'yicha malakasini oshirish.

Tadbirkorlikka oid badiiy asarlar va hikoyalarni ona tili darslariga kiritish.

Yoshlarni amaliy tadbirkorlik loyihalarida ishtirok ettirish orqali ularning biznes muhitini tushunishini chuqurlashtirish.

Bugungi kunda rivojlangan mamlakatlarning ta'lim tizimida tadbirkorlikka yo'naltirilgan yondashuvlarning turli shakllari kuzatiladi. Bu yondashuvlar ona tili va o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini real hayotiy ehtiyojlarga moslashtirishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Quyida ayrim davlatlarning ilg'or tajribalari ko'rib chiqiladi:

AQSh tajribasi

AQSh ta'lim tizimi o'zining ijodkorlik va amaliyotga yo'naltirilgan yondashuvi bilan ajralib turadi. Ushbu mamlakatda tadbirkorlikni o'rgatish nafaqat alohida kurslar yoki dasturlar bilan cheklanadi, balki umumiy fanlar, jumladan, ona tili va o'qish darslariga ham integratsiya qilingan. Bu jarayon o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga hamda ularni hayotiy muammolarni hal qilishga tayyorlashga qaratilgan.

1. Tadbirkorlik va ijodkorlikning uyg'unligi

AQSh maktablarida ona tili darslarida ijodiy fikrlashni rivojlantirish tadbirkorlik ta'limining asosiy qismi hisoblanadi. Misol uchun: Hikoya va qissa yozish orqali biznes g'oyalari ishlab chiqish: O'quvchilarga kichik biznes g'oyalarni hikoya yoki qissa shaklida ifodalash topshiriladi. Bu jarayonda ular nafaqat biznes reja tuzishni, balki o'z fikrlarini mantiqan asoslashni ham o'rganishadi.

Reklama matnlarini yaratish: Reklama va marketing sohasiga oid topshiriqlar o'quvchilarning kreativ yondashuvlarini shakllantiradi. Masalan, darslarda ma'lum mahsulot uchun reklama matni, slogan yoki taqdimot yaratish vazifasi beriladi.

2. STEAM yondashuvi orqali tadbirkorlikni o'rgatish

AQShda tadbirkorlik ta'limi STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) yondashuvi bilan uyg'unlashtirilgan. Bu ona tili darslarida o'z aksini quyidagicha topadi:

O'quvchilar biznesga oid matnlarni o'rganish davomida iqtisodiy, ijtimoiy va texnik masalalarni muhokama qiladilar.

Texnologiyalar yordamida matnlarni tahlil qilish va taqdimotlar tayyorlash ko'nikmalariga ega bo'lishadi. Masalan, Google Docs yoki Canva platformalarida

loyiha ishlari bilan shugʻullanishadi.

3. Bahs va munozaralar orqali tanqidiy fikrlashni rivojlantirish

Ona tili darslarida tadbirkorlikka oid mavzularni muhokama qilish orqali oʻquvchilarning tanqidiy fikrlash qobiliyati rivojlantiriladi:

Bahs-munozaralar: “Bir biznes gʻoyasi yaxshiroqmi yoki bir nechta mahsulotni rivojlantirish muhimroqmi?” kabi mavzularda muhokamalar tashkil etiladi. Oʻquvchilar oʻz nuqtai nazarlarini asoslash uchun mantiqiy dalillar keltirishni oʻrganishadi. Muammoli vaziyatlarni hal qilish: Real hayotiy tadbirkorlik muammolari darslarda tahlil qilinadi. Masalan, oʻquvchilarga bozor raqobati, xarajatlarni qisqartirish yoki innovatsion mahsulot yaratish boʻyicha masalalar taklif qilinadi.

4. Texnologiyalar va interaktiv usullarni qoʻllash

AQShda texnologiyalarni oʻquv jarayoniga integratsiya qilish tadbirkorlikka oid bilim va koʻnikmalarni oshirishda muhim rol oʻynaydi:

Ona tili darslarida oʻquvchilar biznes loyihalarini PowerPoint, Prezi yoki boshqa vizual taqdimot platformalari orqali namoyish etadi.

Dasturlash va raqamli marketingga oid oddiy tushunchalar oʻrgatiladi, bu esa oʻquvchilarga kelajakda texnologiyalardan foydalanishda qoʻshimcha koʻnikmalar beradi.

5. Real loyihalar va amaliy mashgʻulotlar

AQSh maktablarida tadbirkorlikni oʻrgatishda amaliyotning ustuvor ahamiyatga ega ekanligi alohida taʼkidlanadi. Ona tili darslarida bu quyidagicha namoyon boʻladi:

Oʻquvchilar kichik guruhlariga boʻlinib, birgalikda biznes loyiha ishlab chiqadilar va uni taqdim etadilar. Bu jarayonda har bir oʻquvchi oʻziga alohida vazifalarni oladi (masalan, matnni tahlil qilish, hisobot tayyorlash yoki dizayn yaratish).

Maktab yarmarkalarida oʻquvchilarning biznes gʻoyalari amalda sinovdan oʻtkaziladi. Ular oʻz mahsulotlarini reklama qiladi va sotuv jarayonida muloqot koʻnikmalarini rivojlantiradi.

6. Madaniyat va qadriyatlarning aks ettirilishi

AQShda ona tili darslari madaniy va ijtimoiy qadriyatlarni tadbirkorlik mavzusi bilan bogʻlab oʻrgatishga ham yoʻnaltirilgan. Masalan:

Oʻquvchilar oʻz jamoalaridagi muammolarni hal qilishga qaratilgan loyihalar ustida ishlaydilar. Bu nafaqat tadbirkorlik koʻnikmalarini, balki ijtimoiy masʼuliyatni ham shakllantiradi.

Tadbirlar davomida ijtimoiy tadbirkorlik gʻoyalari targʻib qilinadi, masalan, ekologik mahsulotlar yaratish yoki kam taʼminlangan oilalar uchun yordam loyihalarini ishlab chiqish.

AQShning ushbu yondashuvlari ona tili va oʻqish darslarini nafaqat bilim berish jarayoniga, balki real hayotga yoʻnaltirilgan amaliy faoliyatga aylantirishda muhim rol oʻynaydi. Bu tajriba mahalliy taʼlim tizimiga tatbiq etilganda oʻquvchilarning ijodiy,

tanqidiy va tadbirkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishda yuqori natijalarga erishish mumkin.

Finlandiya tajribasi

Finlandiya ta'lim tizimi o'zining yuqori sifati, moslashuvchanligi va innovatsion yondashuvlari bilan dunyo bo'ylab tan olingan. Ushbu mamlakatda tadbirkorlik ta'limi alohida ahamiyatga ega bo'lib, uni umumiy o'quv dasturlariga, jumladan, ona tili va o'qish savodxonligi darslariga integratsiya qilish muvaffaqiyatli amalga oshirilmoqda. Finlandiya tajribasi ta'limning faqat nazariy emas, amaliy jihatlarini rivojlantirishga qaratilgan.

1. Fenomen asosidagi o'qitish tizimi (Phenomenon-Based Learning)

Finlandiyada an'anaviy fanlarga asoslangan ta'lim o'rniga "fenomen asosida o'qitish" keng qo'llaniladi. Bu tizimning asosiy tamoyillari:

O'quvchilar bir mavzuni (fenomenni) bir necha fanlar kesimida o'rganadilar. Masalan, "biznes va tadbirkorlik" mavzusini ona tili, matematika va ijtimoiy fanlar orqali tahlil qilish.

Ona tili darslarida biznesga oid mavzular tanlanib, o'quvchilar tadbirkorlik jarayonlari haqida matnlarni o'rganishadi, tahlil qilishadi va o'z fikrlarini yozma ravishda bayon qilishadi.

Interfanning uyg'unligi o'quvchilarning fikrlash doirasini kengaytiradi va ular orasida bog'liqliklarni tushunish qobiliyatini rivojlantiradi.

2. Loyiha asosidagi ta'lim (Project-Based Learning)

Finlandiya maktablarida loyiha asosidagi ta'lim keng qo'llaniladi, bu tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish uchun muhim ahamiyatga ega:

Ona tili darslarida o'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, tadbirkorlik mavzusida loyihalar ishlab chiqadilar. Misol uchun, o'quvchilarga "Mahalliy jamoa uchun foydali xizmatni qanday taklif qilish mumkin?" degan savol asosida loyiha tayyorlash topshiriladi.

Loyihalar ijodiy yozuvlar, reklama matnlari yaratish, biznes reja ishlab chiqish kabi vazifalarni o'z ichiga oladi. Bu esa o'quvchilarning yozma va og'zaki savodxonligini oshiradi.

Loyiha natijalari sinf oldida taqdimot shaklida namoyish etiladi, bu esa o'quvchilarning muloqot va taqdimot ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3. O'quvchilarning qiziqishlariga asoslangan yondashuv

Finlandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning shaxsiy qiziqishlari va ehtiyojlarini inobatga olish asosiy prinsip hisoblanadi:

O'quvchilar tadbirkorlikka oid mavzularni o'zlari tanlashlari mumkin. Masalan, ba'zilar texnologik innovatsiyalar bilan bog'liq biznesni o'rganishni tanlasa, boshqalar ekologik mahsulotlar yoki ijtimoiy tadbirkorlik mavzusida ishlaydi.

Bu yondashuv o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularga

shaxsiy tashabbus ko'rsatish imkoniyatini beradi.

4. Real hayotiy masalalar bilan bog'lash

Finlandiyada ta'limning real hayot bilan uyg'unligi katta ahamiyatga ega:

Ona tili darslarida biznes bilan bog'liq real hayotiy voqealar, muammolar yoki yutuqlarni aks ettiruvchi matnlar bilan ishlash amalga oshiriladi. Masalan, muvaffaqiyatli tadbirkorlarning hayotiy hikoyalari yoki startap loyihalarining muvaffaqiyatsizlik sabablari tahlil qilinadi.

Bu jarayon o'quvchilarga tadbirkorlikning afzalliklari va qiyinchiliklarini tushunish imkoniyatini beradi.

5. Texnologiyalardan foydalanish

Finlandiya maktablarida texnologiyalar o'quv jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi:

Ona tili darslarida o'quvchilar raqamli platformalardan foydalangan holda biznes rejalari yoki reklama loyihalari ishlab chiqishadi.

Masalan, Canva yoki Prezi dasturlaridan foydalanib, vizual taqdimotlar tayyorlash topshiriqlari beriladi.

O'quvchilarning yozgan matnlari maxsus onlayn dasturlar yordamida tahlil qilinib, ularga avtomatik tahrir va takliflar beriladi.

6. Ko'nikmalarni baholashga yondashuv

Finlandiyada baholash tizimi o'quvchilarning umumiy rivojlanishiga qaratilgan bo'lib, tadbirkorlik ta'limida ham bu yondashuv saqlanadi:

O'quvchilarning ijodkorligi, tanqidiy fikrlashi va jamoada ishlash ko'nikmalari baholanadi.

Baholash jarayonida faqatgina yakuniy natijalar emas, balki o'quvchilar tomonidan bajarilgan har bir bosqich ham inobatga olinadi.

Xulosa qilib aytganda, Finlandiya ta'lim tizimi ona tili va o'qish savodxonligi darslarida tadbirkorlikka oid bilimlarni singdirish bo'yicha universal modelni taklif etadi. Ushbu model nazariy bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirishga asoslangan bo'lib, o'quvchilarni nafaqat tadbirkorlikka, balki hayotning boshqa sohalarida ham muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega bo'lishlarini ta'minlaydi. Mahalliy ta'lim tizimida Finlandiya tajribasini joriy qilish orqali o'quvchilarni real hayotiy vaziyatlarda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun tayyorlash imkoniyatini yaratish mumkin.

Singapur tajribasi

Singapur ta'lim tizimi o'zining innovatsion yondashuvlari va natijadorligi bilan dunyo miqyosida yetakchi hisoblanadi. Tadbirkorlikka yo'naltirilgan ta'lim bu tizimning muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'quvchilarni real hayotda muvaffaqiyatli faoliyat yuritishga tayyorlashga qaratilgan. Singapurda tadbirkorlik ta'limi o'quv jarayoniga ona tili va boshqa fanlar bilan integratsiya qilingan holda amalga oshiriladi.

1. Tadbirkorlik asoslarini erta bosqichdan o‘qitish

Singapurda tadbirkorlik ta’limi boshlang‘ich sinflardan boshlab joriy etiladi. Ona tili darslarida ushbu yo‘nalish quyidagi yondashuvlar orqali amalga oshiriladi:

Matn orqali motivatsiya: Ona tili darslarida tadbirkorlarning muvaffaqiyat hikoyalari va ularga duch kelgan qiyinchiliklarni aks ettiruvchi matnlar bilan ishlashadi. O‘quvchilar matnni o‘qish, tahlil qilish va o‘z fikrlarini yozma bayon etish orqali biznes faoliyati haqida bilim oladilar.

Rol o‘ynash usullari: Tadbirkorlik faoliyatini tushuntirish uchun sinfda “savdo-sotiq” yoki “biznes g‘oya taqdimoti” kabi rolli o‘yinlar tashkil etiladi.

2. Loyiha asosida ta’lim (Project-Based Learning)

Singapurda loyiha asosida ta’lim keng qo‘llaniladi. Bu o‘quvchilarni mustaqil qaror qabul qilish va amaliy bilimlarni qo‘llashga o‘rgatadi:

Ona tili darslarida loyiha ishlari: O‘quvchilarga “Mahalliy jamoa uchun foydali xizmat yaratish” mavzusida loyiha ishlab chiqish topshiriladi. Bu jarayonda ular biznes reja yozish, reklama matnlarini tayyorlash va ularni taqdim etishni o‘rganadilar.

Hamkorlik va muloqot ko‘nikmalari: Guruhlarda ishlash orqali o‘quvchilar o‘z fikrlarini aniq ifodalash, muloqot qilish va jamoada ishlashni o‘rganadilar.

3. "Startup Schools" dasturi

Singapurda "Startup Schools" dasturi orqali maktablarda o‘quvchilarning biznes g‘oyalarini amaliyotga tatbiq etish imkoniyati yaratilgan:

Amaliy bilim va tajriba: Ona tili darslarida o‘quvchilar biznes atrofida yozma va og‘zaki nutq ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun kichik biznes startaplari ustida ishlaydilar.

Biznesni targ‘ib qilish: O‘quvchilarga o‘z bizneslarini qanday qilib reklama qilishni o‘rgatish uchun maxsus topshiriqlar beriladi. Masalan, ijtimoiy tarmoqlar uchun reklama matnlari yozish.

4. Innovatsion texnologiyalarni qo‘llash

Singapur ta’lim tizimida texnologiyalar ta’lim jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi:

Raqamli platformalardan foydalanish: Ona tili darslarida o‘quvchilar tadbirkorlikka oid topshiriqlarni bajarishda Canva, Google Docs yoki boshqa raqamli vositalardan foydalanadilar.

Onlayn biznes treninglari: Tadbirkorlik asoslariga oid onlayn kurslar va vebinarlar orqali o‘quvchilar o‘z bilimlarini mustahkamlashadi.

5. Moliyaviy savodxonlik va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish

Singapur ta’lim tizimi o‘quvchilarning moliyaviy savodxonligini oshirish va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga katta ahamiyat beradi:

Iqtisodiy hikoyalar: Ona tili darslarida iqtisodiy mavzudagi hikoyalar va maqolalar o‘rganiladi.

Muammoni hal qilish usullari: O‘quvchilarga real hayotiy iqtisodiy vaziyatlar bo‘yicha muammoni hal qilishga qaratilgan topshiriqlar beriladi.

6. Baholash tizimi

Singapurda baholash nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko‘nikmalarni ham qamrab oladi:

Ijodiy ishlarni baholash: O‘quvchilarning biznes rejaları, reklama matnlari va loyiha taqdimotlari baholanadi.

Qaror qabul qilish jarayonini baholash: O‘quvchilarni biznes faoliyatiga oid topshiriqlarni bajarishda ko‘rsatgan tashabbus va ijodiy yondashuvlari uchun rag‘batlantirish tizimi mavjud.

Singapur tajribasi o‘quvchilarni erta yoshdan tadbirkorlik faoliyatiga tayyorlash uchun ilg‘or yondashuvlar va texnologiyalarni joriy etish orqali ularga hayotiy zarur ko‘nikmalarni beradi. O‘zbekiston ta‘lim tizimida ushbu tajribadan foydalanish ona tili va o‘qish savodxonligi darslarini modernizatsiya qilishda muhim qadam bo‘lishi mumkin. Bu nafaqat o‘quvchilarning iqtisodiy bilim va ko‘nikmalarini rivojlantiradi, balki ularni ijtimoiy jihatdan faol shaxs sifatida shakllantiradi.

Tadbirkorlikka yo‘naltirilgan ta‘lim zamonaviy maktab tizimining ajralmas qismi bo‘lishi lozim. Bugungi globallashuv va raqobat sharoitida yosh avlodni nafaqat nazariy bilimlar bilan qurollantirish, balki ularni amaliy ko‘nikmalarga, innovatsion fikrlash va ijodiy yondashuvga o‘rgatish zarur. AQSh, Singapur, Finlandiya, Germaniya kabi davlatlarning tajribasi ko‘rsatadiki, tadbirkorlik ta‘limi nafaqat o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga, balki jamiyatning iqtisodiy-ijtimoiy rivojlanishiga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi.

O‘zbekiston sharoitida tadbirkorlik ta‘limini maktab dasturlariga integratsiya qilish orqali quyidagi maqsadlarga erishish mumkin:

O‘quvchilarda ijodkorlik, liderlik va tanqidiy fikrlash kabi muhim ko‘nikmalarni rivojlantirish.

Yoshlarni kelajakda mustaqil biznes yuritish va iqtisodiy muammolarni hal qilishga tayyorlash.

Innovatsion fikrlash va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish malakalarini shakllantirish.

Mahalliy bozorda yangi va samarali tadbirkorlik loyihalarining paydo bo‘lishiga zamin yaratish.

Xorijiy tajribadan kelib chiqib, quyidagi yondashuvlar O‘zbekiston ta‘lim tizimida qo‘llanilishi mumkin:

1. Loyiha asosida o‘qitish: O‘quvchilarga mahalliy muammolarni hal etishga yo‘naltirilgan tadbirkorlik loyihalarini ishlab chiqish topshirig‘ini berish.

2. Moliyaviy savodxonlikni oshirish: Dars jarayonida moliyaviy rejalashtirish va iqtisodiy tahlilga oid topshiriqlarni kiritish.

3. Amaliy mashg'ulotlar tashkil etish: Mahalliy tadbirkorlar bilan hamkorlikda mahorat darslari va biznes festivallari o'tkazish.

4. Raqamli texnologiyalardan foydalanish: Ona tili darslarida reklama yozish, biznes reja tuzish va taqdimot tayyorlash uchun zamonaviy vositalardan foydalanish.

5. Ijtimoiy tadbirkorlikni rivojlantirish: Mahalliy qadriyatlarga asoslangan ijtimoiy ahamiyatga ega loyihalar yaratish.

Ushbu yondashuvlarni maktab ta'limiga joriy etish orqali yosh avlod tadbirkorlikning asosiy tamoyillarini o'zlashtiradi, moliyaviy va iqtisodiy savodxonligi oshadi hamda mamlakat iqtisodiyotiga hissa qo'shadigan mas'uliyatli fuqarolar bo'lib shakllanadi. Shu bilan birga, mahalliy va global bozorning talablariga mos yangi avlod tadbirkorlari yetishib chiqadi. Bu esa O'zbekistonning innovatsion rivojlanishida muhim qadam bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning "Yangi O'zbekiston strategiyasi" kitobi. Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2021.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi "Yoshlarni tadbirkorlikka jalb qilishni kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4884-sonli Qarori.

3. Ta'lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi tomonidan chop etilgan "Ta'limda innovatsion yondashuvlar" to'plami. Toshkent, 2023.

4. Junior Achievement dasturi: AQShda tadbirkorlikka o'qitish bo'yicha metodik qo'llanma. Junior Achievement USA, 2022.

5. OECD. "The Future of Education and Skills: Education 2030 Framework." OECD Publishing, 2020.

6. Laakso, M. & Hietanen, L. (2015). Entrepreneurship education in Finnish schools. Finnish National Board of Education. Helsinki, Finland.

7. Tan, C. (2018). Singapore's Education Model: Insights into Entrepreneurship and Innovation. Springer.

8. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim kodeksi. Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2021.

9. Shodmonova, Z. (2017). "Ta'limda metodologik yondashuvlar." Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.

10. Maslow, A.H. (1943). A Theory of Human Motivation. Psychological Review, 50(4), 370-396.

11. Singapurning ta'lim tizimiga oid hisobotlar: Ministry of Education, Singapore (www.moe.gov.sg).

12. Davydov, V.V. (1986). Problems of Developmental Instruction: A Theoretical and Experimental Psychological Study. Moscow: Progress Publishers.

13. UNESCO (2021). "Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives." UNESCO Publishing.